

ट्विटरने कायद्यांचा अवमान करत भारताची बदनामी केली, असे सरकार म्हणते.

व्यासपीठ 'धमकावण्याचे डावपेच' ध्वजांतर करते

युथिका भार्गव नवी दिल्ली

मायक्रोब्लॉगिंग प्लॅटफॉर्म ट्विटरने गुरुवारी दिल्ली पोलिसांकडून "धमकावण्याचे डावपेच" आणि भारतात "अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याला संभाव्य धोका" या विषयावर चिंता व्यक्त केल्यामुळे सरकारने या विधानाला निराधार, खोटे आणि भारताला त्यांच्या [ट्विटरच्या] स्वतः च्या चुकीच्या गोष्टी लपवण्याचा प्रयत्न असे म्हटले.

बुधवारी सरकार आणि मेसेजिंग ॲप व्हॉट्सॲप यांच्यात अशाच प्रकारच्या भांडणानंतर भारताच्या नवीन आयटी मार्गदर्शक तत्वांना कायदेशीर आव्हान दिले.

अमेरिकेच्या मुख्यालयातील कंपनीने "भारतातील आपल्या कर्मचार्यांसंदर्भात नुकत्याच घडलेल्या घटनांबद्दल" चिंता व्यक्त केली आणि म्हटले की मुक्त आणि मुक्त सार्वजनिक संभाषणरोखणाऱ्या नवीन आयटी नियमांच्या मुख्य घटकांमध्ये बदल करण्याची योजना आहे. तथापि, भारतातील सुधारित आयटी कायद्यांचे पालन करण्यासाठी प्रयत्न करणार असल्याचे ही जोडले, परंतु अनुपालन खिडकीची किमान तीन महिन्यांची मुदतवाढ मागितली.

त्यावर उत्तर देताना इलेक्ट्रॉनिक्स आणि आयटी मंत्रालयाने (मेटीवाय) म्हटले आहे की, "ट्विटरने केलेल्या दाव्यांना सरकार जोरदार पणे विवृत करते... शतकानुशतके मुक्त भाषण आणि लोकशाही पद्धतीची भारताला गौरवशाली परंपरा आहे. भारतातील मुक्त भाषणाचे संरक्षण करणे ही जगातील सर्वात मोठी लोकशाही आणि त्याच्या मजबूत संस्थांची वचनबद्धता आहे."

मंत्रालयाने पुढे सांगितले की पोलिसांनी "धमकावण्याचे डावपेच" वापरण्याचा आरोप "पूर्णपणे निराधार" आहे.

मंत्रालयाने म्हटले आहे की, आपल्या कृती आणि जाणूनबुजून अवमान करून ट्विटर भारताच्या कायदेशीर व्यवस्थेला कमी लेखण्याचा प्रयत्न करते.

The_thinking_treet3

thriving for sustainable future

संस्कृती, दिवसेंदिवस खंडित आणि अनियोजित.

सेंट्रल व्हिस्टा प्रकल्पांतर्गत, एकाच, जोडलेल्या सांस्कृतिक जिल्ह्याचे शहरी नियोजन काढून टाकण्यात आले आहे असे दिसते

नमन पी. आहुजा

शिवकुमार पुष्पकर शिवकुमार पुष्पकर

आम्हाला "सेंट्रल व्हिस्टा पुनर्विकास प्रकल्पाच्या" सार्वजनिक ज्ञात योजनांवरून हे समजून घेण्यासाठी देण्यात आले आहे की, भारताचे राष्ट्रीय संग्रहालय सध्या पंतप्रधान, संरक्षण मंत्रालय आणि परराष्ट्र मंत्रालय, तसेच गृह आणि वित्त मंत्रालयाच्या नॉर्थ ब्लॉक कार्यालयांची दक्षिण ब्लॉक कार्यालये ताब्यात घेईल. या इमारतींची रचना हर्बर्ट बेकर यांनी केली होती. एडविन ल्युटन्स यांनी डिझाइन केलेली संसद भवनाची इमारत दुसऱ्या संग्रहालयात बदलली जाणार आहे, जी वरवर पाहता 'लोकशाहीचे संग्रहालय' आहे. राष्ट्रीय राजधानीत राष्ट्रपती भवनाच्या परिसरातच तीन विलक्षण परस्परांशी जोडलेल्या संग्रहालयांचा भव्य प्लाझा असू शकतो. ते भारतातील आणि उर्वरित जगातील जनतेला किती नेत्रदीपक विधान करतील.

समस्या अशी आहे की संग्रहालय तेथे जाण्यासाठी आम्हाला उत्तर आणि दक्षिण ब्लॉक रिकामे होण्याची वाट पहावी लागेल. पंतप्रधान आणि भारताच्या उपराष्ट्रपतींची नवीन निवासस्थाने आणि कार्यालये रायसिना हिलच्या तळाशी तैनात केली जाणार आहेत, देशातील सर्वात उच्च सुरक्षा परिसरादरम्यान सांस्कृतिक प्लाझा सँडविच केले जाणार आहेत. राजपथमार्गे जाणारा दृष्टीकोन बंद केला जाईल आणि जेव्हा जेव्हा अत्यंत महत्वाच्या व्यक्तींची हालचाल होईल तेव्हा या सार्वजनिक जागेत प्रतिबंधित प्रवेश अपरिहार्य आहे.

किंग्जवे (राजपथ) वरील राष्ट्रपती भवनापासून सुरक्षित अंतरावर धोरणात्मकरित्या छेदणाऱ्या क्वीन्सवे (जनपथ) वरील चार सांस्कृतिक इमारतींसाठी ल्युटन्सने भूखंडांची व्यवस्था का केली याची एक पद्धत होती. भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षण, राष्ट्रीय संग्रहालय, नंतर इंदिरा गांधी नॅशनल सेंटर फॉर द आर्ट्स (आयजीएनएसीए) बनलेला परिसर आणि भारताचे बौद्धिक भांडार - राष्ट्रीय अभिलेखागार या ंसाठी जनपथकडे भूखंड होते. त्यांनी मिळून एक सांस्कृतिक जिल्हा तयार केला, जो सार्वजनिक बागांमध्ये सेट केला गेला होता, एक मार्ग जिथे तुम्ही एका बाजूला राष्ट्रपती भवनात आश्चर्यचकित होऊन रायसिना हिलवर पाहिले होते, जेव्हा आपण दुसऱ्या बाजूला इंडिया गेटच्या पलीकडे ऐतिहासिक पुराण किलाकडे पाहिले.

लिटमोटिफ म्हणून विसगीकरण

एकाच, जोडलेल्या सांस्कृतिक जिल्ह्यासाठी अशा प्रकारच्या शहरी नियोजनाची दृष्टी पूर्णपणे काढून टाकण्यात आली आहे असे दिसते. आयजीएनएसीए आता भारतातील लोकांचे स्वागत करणाऱ्या मंडपांसाठी आपल्या मोकळ्या जागांचा वापर करू शकत नाही. भारतातील अनेक जिवंत सांस्कृतिक परंपरांसाठी जमीन आणि राष्ट्रीय संग्रहालयातील शास्त्रीय किंवा ऐतिहासिक कलेपासून रस्त्याच्या पलीकडे असलेल्या आयजीएनएसीएमध्ये त्यांचे दस्तऐवज असणे ही एक चांगली कल्पना होती. नॅशनल म्युझियम इन्स्टिट्यूट नावाची संग्रहालयाची शैक्षणिक शाखा, ज्याला विद्यापीठ मानले जाते, आधीच नोएडामध्ये स्थलांतरित करण्यात आले आहे, तर भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षणाचे मौल्यवान संग्रह ग्रेटर नोएडाला देण्यात आले आहेत. राष्ट्रीय संग्रहालयाचे संग्रहही विभागावे लागू शकतात: काही लाल किल्ल्यावर, काही साठवणुकीत, काही त्यांच्या नवीन घराच्या प्रतीक्षेत आहेत. भारताच्या संस्कृती आणि समुदायांचे एकीकरण करण्याऐवजी विसगीकरण हा लेटिमोटिफ वाटतो.

इतिहासाच्या संग्रहालयाचे उद्दिष्ट, विशेषतः राष्ट्रीय संग्रहालयाच्या शीर्षकानुसार जाणारे संग्रहालय, आपल्या जनतेशी बोलण्यास आणि भारताच्या इतिहासाबद्दल व्यापक जगाशी बोलण्यास सक्षम असणे हे आहे. गेल्या काही दशकांमध्ये, ज्या जगात कुटुंबे आणि ओळखी हायफेनेट केल्या जातात अशा जगात 'राष्ट्रीय' प्रकल्पाची पुनर्व्याख्या करणे आवश्यक झाले आहे. लोक भारतीय आहेत तर एकाच वेळी जगाच्या इतर काही भागाशी संबंधित आहेत. अनेक भाषांचे वक्ते, भारतीय पंजाबी किंवा सिंधी, नेपाळी किंवा भुतिया, तमिळ किंवा तिबेटी या भाषा गटांचे ही असू शकतात जे विविध देशांमध्ये विभक्त झालेल्या समुदायांद्वारे बोलले जातात. आमची राष्ट्रीय ओळख ही आणि ती कधीच नव्हती. आपल्या राष्ट्रीय संग्रहालयाचे स्थानांतरण निर्णायक क्षणी आपल्या

कथनाद्वारे विचार करण्याची संधी प्रदान करते जेव्हा भारताला आपल्या प्रदर्शनाद्वारे काय प्रक्षेपित करित आहे हे पाहण्याची गरज आहे आणि ते कोण सोडत आहे किंवा शहराच्या विविध भागात जात आहे याची जाणीव असणे आवश्यक आहे. तेव्हाच्या मतभेदांचे एकत्रीकरण हा अधिक योग्य दृष्टीकोन ठरला असता.

संग्रहालयाच्या भेटीपासून ते काय शिकण्याची आशा करतात या जनतेच्या अपेक्षा आजकाल भारतातील संग्रहालये कोणत्या हेतूने तयार केल्या गेल्या च्या हेतूपेक्षा अगदी भिन्न आहेत. दुसरीकडे आपली इतिहास संग्रहालये २० व्या शतकाच्या सुरुवातीच्या पुरातत्त्वशास्त्रज्ञांनी योग्य मानली जाणारी माहिती प्रदान करतात: बौद्ध किंवा हिंदू कला, इस्लामी कला किंवा साहित्याने विभक्त केलेल्या जुन्या काळातील वसाहतवादी विषयांमध्ये विभागलेल्या गॅलरी आहेत: उदाहरणार्थ चित्रकला, ब्राँझ आणि दगड, त्यांना ऐतिहासिक समकालीन म्हणून पाहण्यापेक्षा. ते दिवस गेले जेव्हा वस्तूची प्रतिमाशास्त्र, त्याची तारीख आणि ज्या राजघराण्यात ती बनवली गेली असावी अशा वंशाची ओळख पटणारी सर्वात पिथिस्ट लेबल्स असलेल्या वस्तूंनी रांगेत उभे केले जाऊ शकते. इतिहासाची पाठ्यपुस्तकेही राजकीय राजघराण्यांच्या उत्तराधिकाराची तपासणी करण्याऐवजी सामाजिक प्रक्रियेकडे वळली आहेत. संग्रहालयांनी विविध प्रेक्षकांसाठी विविध दृष्टीकोनातून एकाधिक इतिहास सांगण्याची आवश्यकता पूर्ण केली पाहिजे.

काळजीपूर्वक हाताळणी

संग्रहालय हलवणे याचा व्यावहारिक अर्थ काय आहे? राष्ट्रीय संग्रहालयात नाजूक हडप्पा टेराकोटा, बुद्धाची राख आणि फिलिग्रीनइतकी चपखल शिल्पे आहेत. त्याच वेळी त्यात अशी शिल्पे आहेत ज्याचे वजन अनेक टन आहे ज्यासाठी अभियांत्रिकीचा पराक्रम करणे आवश्यक आहे. ब्राँझ आहेत: आयकॉनिक "डान्सिंग गर्ल" पासून चोला ब्राँझ, नाणी आणि भारतीय इतिहासातील प्रत्येक युगातील सोने, चांदी, तांबे आणि ब्राँझची अधिक नाणी आणि हैदराबादच्या निजामाच्या संग्रहातील मौल्यवान दागिने. सर ऑरिल स्टीन यांनी भारतात आणलेल्या चिनी मध्य आशियातील चित्रित प्राचीन लेण्यांच्या संपूर्ण भिंती आहेत आणि इजिप्तच्या दगडी भव्य मूर्ती आहेत आणि खरे तर दक्षिण भारतीय मंदिरांमधून संपूर्ण लाकडी रथ आहेत. दक्षिण आशियातील प्रत्येक भागातून हेरामानेक संग्रह आणि नाजूक वस्त्रांमधून विलक्षण मेसोअमेरिकन सिरॅमिक आहेत आणि विसरू नका, बर्च-साल, ताडपत्र आणि कागदावरील अनंत दुर्मिळ हस्तलिखिते आणि चित्रे आहेत. पॅकिंगची व्यवस्था करणे आणि या प्रत्येक वस्तूहलविणे हे एक प्रचालन तंत्राचे दुःस्वप्न सादर करेल.

ऑक्सफर्डमधील अॅशमोलियन संग्रहालयात मी ज्या वर्षात नोकरीला होतो, त्या काळात त्या संग्रहालयाच्या पुरस्कार प्राप्त नूतनीकरणाचे पैलू कसे हाती घेतले गेले याचे निरीक्षण करण्याची संधी मला मिळाली. संग्रहालयाने त्वरित अधिक पात्र संरक्षण कर्मचार्यांना नियुक्त केले आणि आपल्या विद्यमान कर्मचार्यांना प्रशिक्षण दिले. प्रत्येक वस्तूची स्वतःची विशेष पॅकिंग केस असणे आवश्यक होते आणि नाजूक वस्तूंमध्ये हवामान नियंत्रित प्रकरणांमध्ये डेटा लॉगर्स होते. प्रत्येक वस्तूला एक बारकोड क्रमांक देण्यात आला होता जो ऑनलाइन स्थान निर्देशांकाशी जोडलेला होता ज्यामुळे क्युरेटर, संरक्षक आणि संशोधक जसे की माझ्यासारख्या संशोधकांना साठवणुकीत असतानाही संग्रहात प्रवेश मिळू शकतो. त्याहूनही महत्वाचं म्हणजे त्यांनी सूचीचे संरक्षण करण्याची परवानगी दिली. विमानुकसानभरपाईची मागणी देखील आहे की प्रत्येक वस्तूची स्वतःची फाइल पॅकिंगच्या वेळी त्याची स्थिती दस्तऐवज करते आणि ती पुन्हा उघडली गेली तेव्हा ती तुलना केली जाईल.

या हालचालीपूर्वी आणि नंतर आपल्या वस्तूंच्या स्थितीतील बदलांचे लेखक आणि मूल्यांकन कोण करेल? राष्ट्रीय संग्रहालयातील ९२ पदांसाठी काही वर्षांपूर्वी रिक्त जागा बंद कराव्या लागल्या कारण भारतातील पात्र तज्ञ शोधणे वर्षानुवर्षे पूर्ण होऊ शकले नाही. स्वतःच्या कागदपत्रांनुसार संग्रहालयात २,०६,००० हून अधिक वस्तू आहेत परंतु अधिकृत म्युझियम्स ऑफ इंडियाच्या वेबसाइटवर अजूनही संग्रहाचा केवळ काही अंश आहे. जर संग्रहालय हे आपल्या वारशाचे भांडार असेल, तर ते साठवण्यापूर्वी आपल्या मालकीचे काय आहे हे आपल्याला कळू नये का?

पुढील निवडी

गेल्या वर्षी लॉस एंजेलिस काउंटी म्युझियम ऑफ आर्टनेही अशीच हालचाल करण्यासाठी बंद केले होते. तुलनेने चौरस फुटेजसह त्या संग्रहालयाची पुनर्बांधणी करण्यासाठी ७५० दशलक्ष डॉलर्सपेक्षा जास्त खर्च होत आहे. आवश्यक सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी उत्तर आणि दक्षिण ब्लॉकसारख्या जुन्या इमारतींचे नूतनीकरण करण्यासाठी पैसे खर्च करावे लागतात आणि वेळ

लागतो. त्यासाठी अपवादात्मक कौशल्याची गरज असते आणि सध्याच्या आणि भविष्यातील क्युरेटरच्या चिंता, वस्तू आणि लोकांची हालचाल, त्यांना अत्याधुनिक साठवण, सुरक्षा, कार्यालये, प्रकाशयोजना, हवामान नियंत्रण आणि त्यांच्या फ्लोअर लोडिंग क्षमता सुधारण्यासाठी ऐतिहासिक इमारतींशी जुळवून घेण्यात आवश्यक अनुभव काही आर्किटेक्टना असतो. राष्ट्रीय संग्रहालयातील सर्वात मोठ्या पल्लवा आणि चोला शिल्पांचे वजन अनेक टन आहे ज्यामुळे वारसा इमारतींवर ताण आहे. चिंताजनक बाब म्हणजे, भारतातील सर्वोच्च न्यायालयाकडे उत्तर आणि दक्षिण ब्लॉक्समधून भारतातील सर्वोच्च कार्यालये हलविण्यास प्रोत्साहित करण्यासाठी नुकत्याच केलेल्या आवाहनात सरकारच्या वकिलांनी असा युक्तिवाद केला की इमारती संरचनात्मकदृष्ट्या असुरक्षित आहेत आणि "आग आणि भूकंप सुरक्षेच्या मूलभूत नियमांची पूर्तता करण्यास ही सुसज्ज नाहीत". मग, आपल्या देशाची सर्वात मोठी संपत्ती आणि खजिना ठेवण्यासाठी ते पुरेसे सुरक्षित असतील का? यासाठी कर्मचारी कधी कामावर घेतले जातील? त्यांना सुरक्षित करण्यासाठी किती वेळ लागेल आणि किती खर्च येईल?

यापैकी कोणताही तपशील अद्याप सार्वजनिकरित्या उपलब्ध नाही. कदाचित न्यायालये आणि संसद निर्णय घेतील की या क्षणी संपूर्ण सांस्कृतिक जिल्ह्याचे विभाजन करणे शहाणपणाचे नाही. किंवा, कदाचित, या निर्णयामुळे आपल्याला संग्रहालय व्यवस्थापनाच्या क्षेत्रात आपल्या देशाची क्षमता निर्माण करण्याची अभूतपूर्व संधी मिळते. एकतर, एक राष्ट्र म्हणून आपल्या सामूहिक संपत्तीचे प्रतीक समतोल आहे.

नमन पी. आहुजा हे नवी दिल्ली येथील जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठात क्युरेटर आणि कला इतिहासाचे प्राध्यापक आहेत. ते 'राष्ट्रपती भवन: ल्युटेन्स अँड बियॉन्ड' चे सहसंपादक देखील आहेत

The_thinking_treet3

thriving for sustainable future

धोक्यात असणारे फ्री स्पीच आणि प्रायव्हसी

एकंदरीत, माहिती तंत्रज्ञान नियम, 2021 मुख्य हक्क कायम ठेवणार् या ऐतिहासिक न्यायालयीन उदाहरणांच्या विरोधात जातात

गेटी इमेजेस/आयस्टॉकफोटोमायक्रोस्टॉकहब/गेटी इमेजेस/आयस्टॉकफोटो

गणिती अचूकतेच्या बरोबरीने आकार घेण्याऐवजी भारतीय कायद्याचे जीवन अनुभवात्मक संघर्षाच्या शेवटी सापडते. या संघर्षाचे उद्दीष्ट प्रत्येक टप्प्यावर काही वाटाघाटींच्या बदल्यात मूलभूत हक्कासाठी सौदेबाजी करणे आहे, कधी वसाहतकाराच्या इच्छेने आणि केंद्रातील प्रबळ विचारसरणीअसलेल्या इतरांवर.

संदिग्धता आहे

आता चिंतेचा विषय म्हणजे माहिती तंत्रज्ञान (मध्यस्थ मार्गदर्शक तत्त्वे आणि डिजिटल मीडिया नीतिशास्त्र संहिता) नियम, 2021 (<https://bit.ly/3oR8ISk>) जे सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मला त्यांच्या सुरक्षित बंदर प्रतिकारापासून वंचित ठेवण्याची धमकी देतात, जर त्यांनी सांगितलेल्या नियमांचे पालन केले नाही. या मार्गदर्शक तत्त्वांबद्दल सकारात्मक बाबी असल्या, तरी तितक्याच स्पष्ट संदिग्धता आणि दमछाक करणाऱ्या अतिसंवेदनशीलतेमुळे हे के.एस. पुट्टास्वामी यांच्यासारख्या भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या भूतकाळातील उदाहरणांच्या विरुद्ध असले पाहिजे.

२४ तासांच्या आत सहमती नसलेली अंतरंग चित्रे काढून टाकणे, पारदर्शकता वाढविण्यासाठी अनुपालन अहवाल प्रकाशित करणे, सामग्री काढून टाकण्यासाठी विवाद निराकरण यंत्रणा स्थापन करणे आणि वापरकर्त्यांना सामग्रीची जाहिरात, मालकी, प्रायोजित किंवा केवळ नियंत्रित आहे की नाही हे जाणून घेण्यासाठी माहितीमध्ये लेबल जोडणे यासारख्या कर्तव्यांचे श्रेय नियमांना दिले पाहिजेत.

हक्काची गळचेप करणे

मात्र, सुप्रीम कोर्ट, लाइफ इन्शुरन्स कॉर्पच्या बाबतीत. ऑफ इंडिया विरुद्ध प्रा. मनुभाई डी. शाह (१९९२) यांनी 'कोणत्याही लोकशाही संस्थेची जीवनरेखा म्हणून आपले विचार प्रसारित करण्याचे स्वातंत्र्य' उंचावले होते. त्यात पुढे म्हटले होते की, 'या अधिकाराला आळा घालण्याचा, गुदमरण्याचा किंवा बंद करण्याचा कोणताही प्रयत्न लोकशाहीला मृत्यूची घंटा वाटेल' आणि 'निरंकुशता किंवा हुकूमशाही सुरू करण्यास मदत करेल'. आणि म्हणूनच, आपल्या मुक्त भाषण आणि अभिव्यक्तीच्या अधिकारविरुद्ध या नियमांद्वारे नुकत्याच लादलेल्या अडथळ्यांची गंभीरपणे तपासणी करणे दिवसेंदिवस महत्वाचे बनले आहे.

जेव्हा हे नियम जिवंत झाले तेव्हा समस्या सुरू झाली. इलेक्ट्रॉनिक्स आणि माहिती तंत्रज्ञान मंत्रालयाने (मेटीवाय) त्यांना तयार केले होते. व्यवसाय नियम, १९६१ च्या दुसर् या वेळापत्रकात मेटीवायला 'डिजिटल मीडिया'साठी नियम तयार करण्याचे अधिकार नाहीत. ही शक्ती माहिती व प्रसारण मंत्रालयाची आहे. दिलेल्या प्रकरणात मेटीवायने हे नियम माहिती आणि प्रसारण मंत्रालयाद्वारे दिले जातील असे म्हटले असले तरी ही कारवाई 'रंगयोग्य कायदे' या कायदेशीर तत्त्वाचे उल्लंघन करते जेथे विधिमंडळ थेट असे करणे शक्य नसल्यास अप्रत्यक्षपणे काही करू शकत नाही. या समस्येला हाताशी राहण्यासाठी माहिती तंत्रज्ञान कायदा, २००० डिजिटल माध्यमांचे नियमन करत नाही. त्यामुळे आयटी कायद्याच्या दुय्यम कायद्याचा एक तुकडा असल्याचा दावा करणाऱ्या नवीन आयटी नियमांचा प्रवास आयटी कायद्याने त्यांना दिलेल्या नियम निर्मितीच्या अधिकाराच्या पलीकडे आहे. यामुळे नियम कायद्याला अतिविवर करतात.

योग्य आधार, गोपनीयतेचे मुद्दे

सरकारकडून आदेश मिळाल्यानंतर मध्यस्थआता ३६ तासांच्या आत सामग्री खाली घेईल असे मानले जाते. यामुळे मध्यस्थाला कठोर कालमर्यादेमुळे सरकारच्या आदेशाशी असहमत झाल्यास योग्य मार्गापासून वंचित ठेवले जाते. शिवाय, हे सरकारला ऑनलाइन आक्षेपार्ह भाषणाचा अंतिम न्यायनिर्णयक म्हणून निश्चित करून मुक्त भाषणावर बेड्या ठेवते.

दुसरा कुप्रसिद्ध दोष म्हणजे हे नियम ट्रेसेबिलिटी ची आवश्यकता लादून गोपनीयतेच्या अधिकाराला कसे कमी लेखते. वापरकर्त्यांना एन्ड-टू-एंड एन्क्रिप्शनमधून मिळालेली प्रतिकारशक्ती अशी होती की मध्यस्थांना त्यांच्या संदेशांच्या सामग्रीमध्ये प्रवेश नव्हता. ट्रेसेबिलिटीची ही अनिवार्य आवश्यकता लादल्यास ही प्रतिकारशक्ती मोडेल, त्यामुळे या संभाषणांच्या गोपनीयतेची सुरक्षितता कमकुवत होईल. यामुळे या संभाषणातील सर्व डेटा वाईट हेतूने असलेल्या तृतीय पक्षांकडून हल्ला करण्यास असुरक्षित होईल. येथे धोका केवळ गोपनीयतेचा नाही तर सुरक्षित जागेपासून आक्रमण आणि वंचिततेच्या मर्यादेपर्यंत आहे. डेटा संरक्षण कायद्याच्या अनुपस्थितीत हे नियम, नुकत्याच झालेल्या डेटा उल्लंघनाच्या पार्श्वभूमीवर लोकप्रिय पिझ्झा डिलिव्हरी चेनवर परिणाम करणारे रंगीत आणि अनेक विमान कंपन्या न शिकलेला धडा अधोरेखित करतात.

खोट्या बातम्यांवर

येथे समस्या अशी आहे की बनावट बातम्या काढून टाकणे - त्याच्या कक्षेत िल रक्कम पहिली पायरी म्हणून परिभाषित करण्याऐवजी, नियम घाईघाईने "बनावट बातम्या" म्हणून समजल्या जाणार् या मनमानी, अनिर्णयित, पक्षपाती अधिकाराला खाली घेण्यास पुढे जातात.

शेवटी, या नियमांमुळे मध्यस्थांसाठी व्यर्थ अतिरिक्त परिचालन खर्च निर्माण झाला आहे, कारण त्यांना भारतीय निवासी नोडल अधिकारी, अनुपालन अधिकारी आणि तक्रार अधिकारी असणे आवश्यक आहे. मध्यस्थांची कार्यालये भारतात असणे देखील आवश्यक आहे. यामुळे बहुराष्ट्रीय कंपन्या आणि स्टार्ट-अप मध्यस्थ उद्योगांसाठी नफा हे एक दूरगामी लक्ष्य बनले आहे. म्हणूनच, हे नियम केवळ "कल्पनांच्या बाजारपेठेवर" च अडथळा निर्माण करत नाहीत तर अनावश्यक आर्थिक बोजा जोडून सर्वसाधारणपणे मध्यस्थांच्या आर्थिक बाजारपेठेवरही अडथळा निर्माण करतात.

मुक्त भाषणाच्या झपाट्याने कमी होत असलेल्या अधिकारावर आपले निष्कर्षार्जन करणारे शब्द केवळ सावधगिरीचे आहेत - असा इशारा आहे की नागरिकांच्या खाजगी संभाषणाच्या अधिकारावर केलेल्या प्रत्येक हल्ल्याच्या थेट प्रमाणात लोकशाही कमी झाली आहे, व्यवहारात गुंतणे, मतभेद करणे, मत असणे आणि तुरुंगात जाण्याची कोणतीही भीती न बाळगता ते स्पष्ट करणे.

के.टी.एस. तुलसी हे भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयात वरिष्ठ वकील आणि राज्यसभेचे संसद सदस्य आहेत. तानेसा पुरी त्यांच्या चेंबर्समध्ये सहयोगी आणि न्यूयॉर्क विद्यापीठात येणाऱ्या एलएल.एम उमेदवार आहेत

The_thinking_treet3

thriving for sustainable future

हवामानीय वादळे

चक्रीवादळ अपरिहार्य आहे, परंतु समुदायांना पुनर्प्राप्तीसाठी आर्थिक पुनर्वसनाची आवश्यकता आहे

पश्चिम किनारपट्टीवर ताउत्ताए चक्रीवादळाने कहर केल्यानंतर अवघ्या एका आठवड्यानंतर ओडिशावर हल्ला करणाऱ्या यास या सअत्यंत तीव्र चक्रीवादळासह अनेक, जवळजवळ एकाच वेळी झालेल्या धोक्यांचा सामना करण्याच्या भारताच्या क्षमतेची चाचणी घेतली जात आहे. यास, ज्याने वादळ आणि पावसाचे हतबल प्रदर्शन केले, उत्तर ओडिशा किनारपट्टीला लँडफॉल करताना दम दिला, परंतु वस्तीतून मोठ्या प्रमाणात स्थलांतर केल्यामुळे जीवितहानी मर्यादित असल्याचे दिसते. तरीही, हजारो लोक घरे आणि मालमत्ता गमावून बसले आहेत. पश्चिम बंगाल आणि झारखंडमध्येही हवामान व्यवस्थेच्या शक्तीचा त्रास सहन करावा लागला, कारण २६ मे पासून त्याने आतमध्ये प्रवेश केला आणि खोल नैराश्यात कमकुवत झाले. बंगालच्या उपसागराला तोंड देणारी सर्व किनारपट्टीवरील राज्ये नेहमीच तीव्र चक्रीवादळांच्या मार्गावर राहिली आहेत, पावसाळा मागे घेतल्यानंतर बहुसंख्य राज्ये आहेत, परंतु पावसाळापूर्व आणि पावसाळ्यानंतरच्या वादळांमुळे वारंवारता आणि सामर्थ्य वाढत असल्याने त्यांची असुरक्षितता वाढत असेल. शिवाय, दुसऱ्या वर्षी चालू असलेल्या राज्यांना सीओव्हीआयडी-१९ साठीच्या रोगाने वेढीस धरला आहे. २०२१ चा हंगाम आणखी एक आठवण म्हणून आला आहे की भारताला चक्रीवादळांबद्दलची लवचिकता सुधारणे लागेल. सरकारे आज जीवितहानीबाबत अधिक संवेदनशील आहेत आणि आपत्ती प्रतिसाद दलांची क्षमता वाढवत आहेत, परंतु मालमत्तेचे संरक्षण करण्याच्या बाबतीत आणि लोकांना त्यांचे जीवन पुन्हा तयार करण्यास मदत करण्यासाठी वित्तीय साधने तयार करण्याच्या बाबतीत बरेच काम करणे आवश्यक आहे.

यास चक्रीवादळामुळे विस्थापन आणि नुकसानीची पूर्ण व्याप्ती अद्याप अज्ञात असली, तरी भूतकाळातील अनुभव अशा आपत्तींपासून एकूणच कल्याणाला वाढत्या धोक्याकडे दर्शवितो. जागतिक हवामान संघटनेने आपल्या स्टेट ऑफ द ग्लोबल क्लायमेट २०२० च्या अहवालात गेल्या वर्षी मे महिन्यात बंगालमध्ये आलेल्या अंफान चक्रीवादळाचे वर्णन उत्तर हिंदी महासागरासाठी रेकॉर्डवरील सर्वात महागडे चक्रीवादळ म्हणून केले आहे, ज्यात भारताला १४ अब्ज डॉलर्सच्या ऑर्डरचे आर्थिक नुकसान झाले आहे. मानवी दृष्टीने या टोकाच्या घटनेमुळे २.४ दशलक्ष लोक विस्थापित झाले. त्यानंतर च्या काळात पश्चिम बंगालच्या मुख्यमंत्री ममता बॅनर्जी यांना एका ठिकाणी ठेवून मदत वाटपात भ्रष्टाचार झाला. अंफानच्या अनुभवाने मुख्यमंत्र्यांना हे पटवून दिले पाहिजे की त्यांनी लोकांना विनाशांपासून होणाऱ्या नुकसानीचा विमा उतरवला पाहिजे ज्यामुळे मदत आणि पुनर्वसन निधी अविवेकी बनतो. अर्ध्या शतकातील आर्थिक शहाणपणाचे प्रमाण असे आहे की, लोकांना नुकसान भरपाई देण्यासाठी सरकारे सर्वोत्तम आहेत, कारण ते संपूर्ण लोकसंख्येत आपत्तीच्या धोक्याचा खर्च पसरवू शकतात. परंतु विशिष्ट निधीचा वापर करून चक्रीवादळ आणि इतर टोकाच्या हवामान घटनांचा धोका दूर करणे, सामाजिक विमा मॉडेलमध्ये नागरिकांना सदस्य बनविणे हे आव्हान आहे. शिवाय उष्णकटिबंधीय चक्रीवादळांवर हवामान बदलाचा नकारात्मक परिणाम लक्षात घेता पुनर्बांधणीने हिरवा वापर केला पाहिजे, अधिक चांगला दृष्टीकोन तयार केला पाहिजे. चक्रीवादळान्यथा आर्थिक प्रगतीतून चमक काढून घेतील.

thriving for sustainable future

मर्यादा समाविष्ट करणे

प्रस्तावित द्वेषपूर्ण भाषण तरतुदी स्पष्ट आणि अस्पष्टतेपासून मुक्त असाव्यात

भाषण मुक्त आहे, पण हे एक स्वातंत्र्य आहे जे जबाबदारीने येते. आणि जबाबदार भाषण ही केवळ गैरवर्तन, बदनामी किंवा हिंसाचाराला उत्तेजन न देणारी गोष्ट नाही. वंश, लिंग, जात, धार्मिक विश्वास, लैंगिक अभिमुखता, राष्ट्रीयता किंवा इमिग्रेशन स्थितीवर आधारित गटांबद्दल भेदभाव किंवा द्वेष भडकवू नये अशी अभिव्यक्ती म्हणून याकडे अधिकाधिक पाहिले जाते. विविध दृष्टिकोनांमध्ये औपचारिक समानतेवर आधारित मुक्त भाषण सिद्धांतापासून जग दूर गेले आहे जे कोणत्याही असुरक्षित विभागाला लक्ष्य करण्यास परावृत्त करते. 'हेट स्पीच' या संज्ञेमध्ये आणि विशेषतः त्याला शिक्षा करण्याचा प्रयत्न करणार् या कायद्यांची मागणी केली आहे, ज्याच्या आधारावर आधुनिक लोकशाहीमध्ये भाषणप्रतिबंधित आहे या सर्वसमावेशक समजुतीतून उद्भवते. या पार्श्वभूमीवर, दंड कायद्यात द्वेषपूर्ण भाषणाविरूद्ध च्या तरतुदींचा समावेश करण्याचा प्रस्ताव स्वागतार्ह आहे. केंद्रीय गृह मंत्रालयाने नियुक्त केलेली एक समिती, ज्याला फौजदारी कायद्यात बदल करण्याची शिफारस करण्याचे काम देण्यात आले आहे, आता नवीन तरतुदी तयार करण्याचा प्रयत्न करीत आहे ज्यामुळे द्वेषपूर्ण भाषण हा स्वतंत्र गुन्हा होईल. 'हेट स्पीच' हा शब्द वापरला जाऊ शकत नाही, परंतु पॅनेल कायदा आयोग आणि टी.के. विश्वनाथन यांच्या अध्यक्षतेखालील तज्ञ समितीने आयपीसीमध्ये कलम १५३ सी आणि ५०५ ए जोडण्याबाबत केलेल्या शिफारशींची तपासणी करीत आहे. प्रस्तावित कलम १५३ सी मध्ये कोणत्याही व्यक्तीला किंवा गटाला भीती किंवा धोक्याची भीती निर्माण करण्याच्या हेतूने गंभीर पणे धमकावणाऱ्या भाषणाला लक्ष्य केले जाईल किंवा त्यांच्याबद्दल हिंसाचार भडकवला जाईल आणि दोन वर्षांचा तुरुंगवास आणि दंडाची शिक्षा सुनावली जाईल. दुसरीकडे, कलम ५०५ ए मध्ये वंश, धर्म, लिंग, लैंगिक अभिमुखता, जन्माचे ठिकाण किंवा अपंगत्व या कारणास्तव एखाद्या गटामध्ये भीती किंवा धोक्याची भीती निर्माण करणारे भाषण किंवा लेखन ाची शिक्षा देण्याचा किंवा त्याविरूद्ध हिंसाचार भडकवण्याचा प्रस्ताव आहे.

फौजदारी कायद्यांतील सुधारणा समितीने गेल्या वर्षी स्थापन केली तेव्हा टीकेची झोड उठली होती, कारण अनेकांना पुरेशा आणि व्यापक सल्लामसलतीशिवाय घाईघाईने प्रक्रिया करण्याची भीती होती. काही वकील आणि कार्यकर्त्यांनी सांगितले की हे सर्वसमावेशक नाही आणि साथीच्या रोगाच्या दरम्यान विस्तृत मत गोळा करण्याच्या क्षमतेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले. टीकेचे असे मुद्दे कायम असले, तरी पॅनेल पुढे जाऊन लवकरच आपल्या शिफारशी करेल, असे दिसते. द्वेषपूर्ण भाषणतरतुदींच्या संदर्भात, संविधानाच्या चुकीच्या ठरतील अशा अस्पष्ट आणि अतिव्यापक संज्ञा वापरण्याचा धोका तयार करण्यासाठी आणि टाळण्याचा प्रस्ताव असलेल्या विभागांची संकुचित व्याख्या करण्यासाठी त्याने आपल्या प्रयत्नांना निर्देश दिले पाहिजेत. माहिती तंत्रज्ञान कायद्यातील कलम ६६ अ, हे सर्वोच्च न्यायालयाने रद्द केले कारण आक्षेपार्ह आणि त्रासदायक संदेशांना गुन्हेगार ठरवू पाहणाऱ्या काही अटी परिभाषित करण्यात ते अपयशी ठरले. २०१५ च्या या निर्णयानंतर, काही सरकारांना इंटरनेटवर आक्षेपार्ह संदेश देण्यासंबंधीकायद्यात एक लकुना दिसतो. जर सर्व नवीन विभाग सादर करायचे असतील, तर हे स्पष्ट असले पाहिजे की ज्याची शिक्षा भोगायची आहे ती म्हणजे हिंसाचार किंवा द्वेषाची वकिली करणे, सार्वजनिक व्यवस्थेला किंवा लक्षित गटाला जवळचा धोका निर्माण करणे. तरच मुक्त भाषणावर हा वैध अंकुश असेल.

लसीच्या संकोचाला संबोधित करणे

लसी घेण्यास तयार नसलेल्यांना केवळ अधिक विज्ञानाची गरज नाही तर मार्गदर्शनाची गरज आहे

टी.एस. रविकुमार आणि राजीव अरविंदन

सरकारे, उद्योग, शैक्षणिक संस्था आणि इतर संघटनांच्या सहकार्यात्मक प्रयत्नांमुळे सीओव्हीआयडी-१९ लसी विक्रमी वेगाने विकसित केल्या गेल्या आहेत. लसीकरणाचा प्राथमिक उद्देश गंभीर संसर्गापासून व्यक्तींचे संरक्षण करणे हा आहे.

लसीकरणमोठ्या प्रमाणावर केल्यास 'कळप प्रतिकारशक्ती' देऊन लोकसंख्येचे संरक्षण देखील करते. जागतिक स्तरावर पोलिओ, चेचक, मेंदूज्वर इत्यादींविरुद्ध लसीकरणात प्रचंड यश मिळाले आहे.

परंतु लोकांना सीओव्हीआयडी-१९ पासून लस देण्यात अडचण असल्याचे दिसते. मोठ्या संख्येने लोकांना लस दिली न जाण्याची शक्यता सार्स-कोव्ही-२ च्या तुलनेत ७०-८५% कळप प्रतिकार मर्यादेपर्यंत पोहोचण्याची आपली सामूहिक क्षमता हाणून पाडते. लसीची कमतरता आणि रसद यांभोवतीच्या समस्या आपण कमी करत असताना लसीच्या संकोचाच्या समस्येकडे तातडीने लक्ष देणे आवश्यक आहे.

लस संकोच

लस सुरू होण्यापूर्वी २०२० मध्ये झालेल्या गॅलप सर्वेक्षणाचे निकाल ३ मे २०२१ रोजी प्रकाशित झाले. सर्वेक्षणात जगभरातील तीनपैकी एक प्रौढ (३२%) ते सीओव्हीआयडी-१९ लस घेणार नाहीत, असे सांगितले. या सर्वेक्षणात भारताने चांगली कामगिरी केली आणि केवळ १८% लोकांनी सांगितले की ते लस घेणार नाहीत. परंतु तेव्हापासून भारतात लसीची हेसिटेन्सी वाढली आहे, कारण काही प्रमाणात गुंतागुंत किंवा मृत्यूच्या मोठ्या प्रमाणात जास्त अहवाल आहेत.

लसीची हेसिटेन्सी गुंतागुंतीची आणि संदर्भ-विशिष्ट आहे, जी वेळ, जागा आणि लसींमध्ये बदलते. प्रभाव पाडणार्या घटकांमध्ये फायद्याच्या मर्यादेबद्दल जागरूकता नसणे, चुकीच्या माहितीवर आधारित भीती, लसीचा अभाव, नागरी स्वातंत्र्य संकल्पना, खर्च, सांस्कृतिक मुद्दे आणि आत्मविश्वासतुटीचे विविध थर (हेतूचा अविश्वास, व्यवस्थेवरील विश्वासाचा अभाव) षड्यंत्र सिद्धांत आणि अपप्रचाराद्वारे पेरले जातात. विशेषतः सोशल मीडियावर चुकीची माहिती पसरली आहे. अत्यंत संकोच करणाऱ्यांमध्ये 'ॲंटी-वॅक्सर्स' आहेत. बाकीच्यांमध्ये लस घेण्यास उशीर करणारे, तत्त्वतः लसी स्वीकारणे, त्यांच्या वापराबद्दल साशंक असलेले, काही लसी स्वीकारणे परंतु इतर नाही इत्यादी ंचा समावेश आहे. 'फ्री रायडर्स' हे असे लोक आहेत ज्यांना लसी नको आहेत, परंतु कळप प्रतिकारशक्तीचे फायदे मिळवण्याची इच्छा आहे.

लसीच्या हेसिटेन्सीचे परिणाम विनाशकारी आहेत. जर कळपप्रतिकारशक्ती विकसित झाली नाही, तर रोगांचा प्रादुर्भाव आणि साथीचे रोग प्रबळ होतील. लसीकरणाचे प्रमाण जितके कमी होईल, संसर्गाचा प्रसार वाढेल आणि उत्परिवर्तनांची शक्यता वाढेल आणि नवीन प्रकारांचा उदय होईल.

योग्य संदेश

लसीची भीती दूर करण्यासाठी, आपल्या संदेशवहनाने साध्या तथ्यांवर लक्ष केंद्रित करणे आवश्यक आहे. लसींची मोठ्या प्रमाणात चाचणी घेण्यात आली आहे. दोन दिवस टिकू शकणारे दुष्परिणाम ही रोगामुळे गंभीर आजारी पडणे कमी करण्यासाठी खूप कमी किंमत आहे. गंभीर दुष्परिणाम होण्याची दहा लाखांहून कमी शक्यता या आजाराच्या परिणामापेक्षा कितीतरी पटीने जास्त आहे.

विशेषतः सोशल मीडियावर चुकीची माहिती बोथट करण्याच्या धोरणांना संबोधित करताना लिसा रोझनब्लम न्यू इंग्लंड जर्नल ऑफ मेडिसिनमधील एका लेखात म्हणते की केवळ सत्य आणि विश्वासासह माहितीसह अफवा आणि कट रद्द करणे पुरेसे नाही. लोकांचे मन वळवण्याचा प्रयत्न करण्यापूर्वी आपल्याला त्यांच्या भीतीचा, संकोचाचा आणि वॅक्सविरोधी वृत्तीचा आधार समजून घेणे आवश्यक आहे. असत्यगोष्टींना आव्हान देऊन आपण अज्ञानतेपणी आपण "खरे" सत्य सक्रियपणे दडपून टाकत आहोत या समजुतीला खतपाणी घालतो. ती असा निष्कर्ष काढते की, अनेकदा, सर्वात सुशिक्षित संशयी वैज्ञानिक तथ्यांच्या स्पष्टीकरणाच्या विरोधात असतील.

आधीच्या लसीच्या ड्राइव्हपेक्षा वेगळे नसले, तरी आता अधिक लोकांपर्यंत अधिक लोकांपर्यंत पोहोचणे हा उद्देश आहे ज्यात केवळ अधिक विज्ञान प्रदान करत नाही तर मार्गदर्शनाचा समावेश आहे. सोशल मीडियाच्या माध्यमातून व्यावहारिक माहिती पुरवणे, लसींमध्ये सहज प्रवेश नसलेल्यांसाठी ऑप्सचे पर्याय उपलब्ध करून देणे आणि सुजाण फ्रंटलाइन कामगारांची मदत घेणे या सर्वाना मदत होईल.

टी.एस. रविकुमार हे अखिल भारतीय वैद्यकीय विज्ञान संस्था, मंगलागिरी, आंध्र प्रदेश चे अध्यक्ष आणि रुग्ण सुरक्षा अभ्यासक्रम कार्यकारी गट, जागतिक आरोग्य संघटना, जिनिव्हा चे सदस्य आहेत; राजीव अरविंदन हे अतिरिक्त प्राध्यापक, कम्युनिटी अँड फॅमिली मेडिसिन, एम्स, मंगलागिरी आहेत

दोन राज्यांचा उपाय अजूनही जिवंत आहे का?

पॅलेस्टिनींची एकजूट तसेच व्यावहारिक अडथळे पाहता, हा उपाय व्यवहार्य नाही

हमास आणि इस्रायल यांच्यातील ११ दिवसांच्या लढाईमुळे आणि पॅलेस्टिनी प्रदेशाणि इस्रायली शहरांमध्ये निदर्शने झाल्यामुळे पॅलेस्टाईनच्या प्रश्नावर पुन्हा एकदा प्रकाशझोत पडला आहे. या संकटावर आंतरराष्ट्रीय स्तरावर स्वीकारलेला उपाय म्हणजे तथाकथित दोन राज्यांचा उपाय. याचा अर्थ असा होईल की स्वतंत्र, सार्वभौम पॅलेस्टाईन राज्य आणि स्वतंत्र, सार्वभौम इस्रायली राज्य शांततेत एकत्र राहिल. परंतु जमिनीवर, ओस्तो करारावर स्वाक्षरी झाल्यापासून, दोन राज्यांच्या उपायांवर फारशी प्रगती झालेली नाही आणि इस्रायलने गेल्या काही वर्षांत पॅलेस्टाईनवरील आपला ताबा आणखी कडक केला आहे. स्टॅनली जॉनी, नॅथन थ्राल आणि ए.के. रामकृष्णन यांनी केलेल्या संभाषणात पॅलेस्टाईन प्रश्नाच्या भूतकाळ, वर्तमान आणि भविष्याबद्दल चर्चा केली आहे. संपादित उतारे:

इस्रायल-पॅलेस्टाईन संकटाचा सर्वात अलीकडील टप्पा गाझावरील बॉम्बहल्ला आणि रॉकेटपेक्षा जास्त होता. गाझा पट्टीपासून इस्रायली शहरांमधून पूर्व जेरुसलेम आणि पश्चिम किनाऱ्यावरही निदर्शने झाली. या विकासाकडे तुम्ही कसे पाहता?

नॅथन थ्राल : २०१४, २०१२, २००९ आणि २००८ मध्ये गाझामध्ये झालेल्या वाढीपेक्षा ही [वाढ] वेगळी होती. इस्रायलच्या पॅलेस्टिनी नागरिकांनी मोठ्या संख्येने निषेध केला आणि आज त्यांना मोठ्या संख्येने अटक केली जात आहे. ही अशी गोष्ट आहे जी पहिल्या इतिहादादरम्यान घडली. दुसऱ्या इतिहादाच्या सुरुवातीला, जेव्हा इस्रायलज्याला "ऑक्टोबर घटना" म्हणतो, तेव्हा इस्रायलमधील १३ पॅलेस्टिनी नागरिक निदर्शनांमध्ये ठार झाले. तर, याचे एक उदाहरण आहे. परंतु गेल्या दशकातील वाढीपेक्षा ते वेगळे वाटले. पॅलेस्टिनी जनतेचे तुकडे करण्यासाठी, त्यांच्याशी वेगळ्या प्रकारे वागण्याच्या आणि त्यांना वेगवेगळ्या नियमांच्या आणि निर्बंधांच्या अधीन करण्यासाठी ७० वर्षांहून अधिक काळ इस्रायली धोरण ानंतर इस्रायलचे पॅलेस्टिनी नागरिक आणि मोठ्या प्रमाणात पॅलेस्टिनी लोक एक आहेत, असा स्पष्ट संदेश जगाला आणि इस्रायलच्या बहुतेक जनतेला दिला.

आंतरराष्ट्रीय समुदायाच्या सध्याच्या धारणेला, दोन राज्यांच्या उपायांना हे एक मोठे आव्हान आहे. बहुतेक जगाने इस्रायल-पॅलेस्टिनी संघर्षाला पूर्व जेरुसलेम आणि गाझासह पश्चिम किनाऱ्यावरील ताब्यात ील वाद असल्यासारखे वागवले आहे. ही धारणा कमी-अधिक प्रमाणात सीमा वादाची आहे. परंतु जेव्हा पॅलेस्टिनी लोक एकत्र येतात आणि हे दाखवतात की वेस्ट बँक, जेरुसलेम आणि गाझाचे पॅलेस्टिनी लोक पॅलेस्टिनी जनतेचा केवळ एक भाग आहेत आणि हा सर्व पॅलेस्टिनी लोकांचा राष्ट्रीय संघर्ष आहे जे अजूनही एक म्हणून एकवटले आहेत, तेव्हा त्या धारणेला खूप कमी अर्थ येऊ लागतो.

पॅलेस्टिनी जनतेच्या दृष्टीकोनातून किंवा ऐतिहासिक दृष्टिकोनातून पाहिले तर आपण असा युक्तिवाद करू शकतो की दोन राज्यांच्या उपायाला अर्थ नाही. पण व्यावहारिकदृष्ट्या, तुम्हाला काय करता येईल असे वाटते?

ए.के. रामकृष्णन : १९६७ पासून पॅलेस्टिनी प्रदेश इस्रायलच्या ताब्यात आहेत हे ओळखणे महत्वाचे आहे. आणि तिथेच एका विशिष्ट जमिनीच्या तुकड्यासाठी एकमेकांविरुद्ध लढणाऱ्या दोन संस्थांपासून वसाहतवादी व्यवस्थेच्या संकल्पनेपर्यंत कथा बदलणे आवश्यक आहे. वसाहतवादी समीकरणाचे वास्तव ओळखले तर कोणता उपाय शक्य आहे याचा विचार करता येईल.

आणि संघर्ष सोडवण्याच्या त्या पैलूकडे लक्ष देताना इस्रायलच्या संपूर्ण नियंत्रणाची ही मान्यता ही पहिली पायरी आहे. परंतु इस्रायल सरकार नेमके हेच प्रतिकार करीत आहे. आपण पाहिलेल्या बहुतेक शांतता प्रक्रिया म्हणजे या समस्येचा कोणत्याही प्रकारचा कायमस्वरूपी तोडगा पुढे ढकलण्याची यंत्रणा. तर, म्हणूनच शांतता प्रक्रियेचा अंत झाला आहे, कारण यामुळे आपल्याला कोणत्याही स्वीकारार्ह उपायाकडे कुठेही नेत नाही.

दोन राज्यांचा तोडगा हा या समस्येवर आंतरराष्ट्रीय स्तरावर स्वीकारलेला उपाय आहे. परंतु पश्चिम किनारा आणि पूर्व जेरुसलेमच्या ताब्यातील प्रदेशात बेकायदेशीर इस्रायली वस्त्या वाढविणे यांसारखे व्यावहारिक अडथळे आले आहेत. आणि पॅलेस्टिनींना स्वतःचे स्वतंत्र राज्य स्थापन करण्यासाठी संलग्न प्रदेशाचा प्रश्नव्यावहारिक अर्थाने उपलब्ध नाही, कारण इस्रायलच्या ताब्यात, पॅलेस्टिनी प्रदेशांच्या भूगोलात अनेक दशकांपासून बदल झाला आहे. तर, दोन राज्यांच्या उपायांविषयी व्यावहारिक समस्या अस्तित्वात आहेत, विशेषतः जेरुसलेमची स्थिती आणि ताब्यात घेतलेल्या प्रदेशांबाहेर आणि ऐतिहासिक पॅलेस्टाईनच्या बाहेर पॅलेस्टिनी निर्वासितांचे भवितव्य.

इस्रायली ज्यू लोक आणि लोकशाही राज्यात एकत्र राहणाऱ्या पॅलेस्टिनी लोकांची संपूर्ण कल्पना अजूनही एक युटोपिया म्हणून मानली जाते. परंतु महत्वाचे म्हणजे संघर्षाच्या सध्याच्या टप्प्यातील घटनांमुळे नवीन विचार होत आहेत आणि म्हणूनच जेव्हा एखादा उपाय ाचा विचार करतो, तेव्हा नवीन प्रकारच्या संघर्षातून उदयास येत असलेल्या नवीन आख्यायिका लक्षात घ्यायच्या आहेत.

पॅलेस्टिनी बाजूच्या दोन प्रबळ राजकीय गटांनी दोन राज्यांची कल्पना प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे स्वीकारली आहे. त्या संदर्भात, आणि इतर आव्हाने पाहता, एक राज्य उपाय हा एक युटोपिया आहे का?

एनटी: हे बरोबर आहे की पॅलेस्टिनींमधील मुख्य राजकीय पक्षांनी दोन राज्यांच्या तोडगाचे समर्थन केले आहे - वास्तविक हमासच्या बाबतीत, परंतु पॅलेस्टिनींमध्ये ही एकमताची स्थिती आहे. आता, हे लक्षात घेणे महत्वाचे आहे की दोन राज्यांच्या तोडगासाठी पॅलेस्टिनीपाठिंबा सर्वात केवळ किंवा सर्वात इष्ट काय असेल या दृष्टीकोनातून प्राप्त होत नाही. झायोनिस्ट चळवळीच्या सुरुवातीला, १९ व्या शतकाच्या अखेरीस पॅलेस्टाईनमधील ज्यूंनी १८८२ मध्ये सुमारे ३% लोकसंख्या केली आणि पॅलेस्टिनी उर्वरित ९७% होते. कालांतराने पॅलेस्टाईनचा संघ ताबा आणि त्याचे इस्रायलच्या भूमीत रूपांतर झाल्याचे आपण पाहिले आहे. पॅलेस्टिनी असा तोडगा काढणार नाहीत ज्यामुळे त्यांना खरे सार्वभौमत्व आणि त्यांच्या मातृभूमीच्या केवळ २२% भागाशिवाय खंडित राज्य मिळेल. हा दोन राज्यांचा तोडगा १९६७ च्या युद्धात इस्रायलच्या पश्चिम किनारा आणि गाझावरील कब्जावर आधारित आहे, परंतु पॅलेस्टाईन लिबरेशन ऑर्गनायझेशनची (पीएलओ) स्थापना १९६७ च्या युद्धापूर्वी झाली होती, संघर्ष घटकाची स्थापना १९६७ च्या युद्धापूर्वी झाली होती, पॅलेस्टिनी मुक्तीचा प्रकल्प आणि निर्वासितांचे पुनरागमन हे सर्व १९६७ च्या युद्धापूर्वी होते. तर, पॅलेस्टिनी राष्ट्रीय चळवळीची मुळे खूप खोलवर आहेत.

आता, हे स्पष्ट आहे की दोन राज्यांचा तोडगा होत नाही. अगदी दोन राज्यांचा उपाय, त्याची अधिक वास्तववादी आवृत्ती, जिथे पॅलेस्टिनी राज्य लष्करमुक्त आहे, जिथे पॅलेस्टिनींकडे उपसार्वभौम इस्रायली प्रदेशाखाली जाण्यासाठी बोगदे आहेत जे जेरुसलेममधील अल-अक्सा मशिदीपर्यंत पोहोचण्यासाठी ते वापरू शकतात, जेथे बहुतेक वस्त्या [पश्चिम बँक आणि पूर्व जेरुसलेममधील] इस्रायलला जोडल्या जातील, जिथे गाझा आणि पश्चिम बँक एकमेकांपासून तुटलेले आहेत - अगदी जिनिव्हा उपक्रमाचा तो प्रस्ताव, दुसऱ्या इतिफादाच्या वेळी बनवलेले, होत नाही. दोन राज्यांचा तोडगा निघत नाही. प्रत्येकजण ओळखतो की ही च परिस्थिती आहे.

पॅलेस्टिनींकडे सध्या कोणताही तोडगा काढण्यासाठी नसलेली सत्ता लागेल. तर, आता आपण ज्या परिस्थितीकडे पाहत आहोत ती मानवी हक्क संघटनांनी वर्णभेदाच्या मानवतेविरुद्धच्या गुन्हेगारीच्या व्याख्येची पूर्तता केली आहे. आणि खरंच, त्याचा कोणताही पर्याय हा एक युटोपिया आहे.

मग, इस्रायलला काय हवे आहे? हे व्यवसायाची व्यवस्था कायम चालू ठेवायची आहे का? हे किती काळ करू शकेल?

एकेआर: इस्रायल सरकारला केवळ आपल्या ताब्यातील स्थिती आणि त्याची वसाहतवादी धोरणे चालू ठेवायची नाहीत, तर आपले नियंत्रण वाढवायचे आहे आणि आपल्या ताब्यात असलेल्या अधिक प्रदेशांचा समावेश करायचा आहे. पॅलेस्टिनी जीवनपूर्णपणे नष्ट होण्यापासून आणि त्यांचा प्रतिकार करण्यापासून रोखणारी गोष्ट म्हणजे केवळ ताब्यात घेतलेल्या प्रदेशातील

पॅलेस्टिनीकडूनच नव्हे, तर इस्रायल राज्यापासून पॅलेस्टिनीकडून येणारे आवाज; आणि जगभरातून. त्यामुळे इस्रायली जनतेला, ज्यू आणि अरब या दोन्ही देशांनी आपली धोरणे बदलण्यासाठी आपल्या सरकारवर दबाव आणू शकतो; इस्रायल राज्याला सतत मिळणारा भक्कम पाठिंबा बदलण्यासाठी अमेरिकन सरकारवर लोकांचा दबाव; आणि आंतरराष्ट्रीय दबाव [इस्रायलला] पॅलेस्टिनीच्या विरोधात जे करत आहे ते करण्यापासून रोखणे हे सर्व महत्त्वाचे आहे. आंतरराष्ट्रीय समुदायातील राज्ये लोकांच्या संचावर दैनंदिन अत्याचाराचे हे वास्तव स्वीकारण्यास तयार आहेत का, यावर प्रश्न आहेत. परंतु इस्रायलमध्ये आणि अमेरिकेच्या आत दबाव अधिक महत्त्वपूर्ण आहे.

नॅथन, तुमच्या पुस्तकात तुम्ही लिहिलं आहे की, इस्रायलने यापूर्वी सवलती दिल्या आहेत, पण जेव्हा आंतरराष्ट्रीय दबावामुळे किंवा हिंसक पॅलेस्टिनी प्रतिकारामुळे, तेव्हाच त्याला तसे करण्यास भाग पाडले गेले. आता, वॉशिंग्टनमध्ये तुमचे डेमोक्रॅटिक प्रशासन आहे. व्हाईट हाऊसकिंवा डेमोक्रॅटिक पक्षाच्या उदारमतवादी बाजूने इस्रायलवर कोणत्याही प्रकारचा अर्थपूर्ण दबाव येत असल्याचे तुम्हाला दिसते का, ज्यामुळे इस्रायलला पॅलेस्टिनींना काही सवलती देण्यास भाग पाडले जाईल?

एनटी: व्हाईट हाऊसमधून मला खऱ्या दबावाची कोणतीही शक्यता दिसत नाही ज्यामुळे यथास्थितीमध्ये खरा बदल होईल. डेमोक्रॅटिक पक्षाच्या उदारमतवादी किंवा पुरोगामी विचारसरणीतून मला बदलाची दीर्घकालीन शक्यता दिसते. जर आपण सध्याच्या काँग्रेसबद्दल बोलत असलो, तर इस्रायलला अमेरिकेची मदत न बदलणाऱ्या अत्यंत साध्या विधेयकाकडे पहा, परंतु पॅलेस्टिनी मुलांना ताब्यात घेण्याबाबतच्या धोरणातील आपली भूमिका अमेरिकेने तपासली पाहिजे, असे आवाहन केले आहे. डेमोक्रॅट्ससाठी खरोखरच मोठी गोष्ट असलेल्या मदतीला स्पर्श न करणारी, तितकीच साधी गोष्टही सध्याच्या काँग्रेसमध्ये वास्तववादी नाही आणि कदाचित पुढच्या काँग्रेसमध्येही नाही. तर, हा खूप लांब रस्ता आहे. परंतु अमेरिकेतील कल असे सूचित करतात की तो मतदारसंघ वाढणार आहे. आणि त्यामागे असलेले काही लोक अलेक्झांड्रिया ओकासिओ-कोर्टेझ सारख्या अमेरिकेतील सर्वात लोकप्रिय राजकारण्यांपैकी एक आहेत. तर, हे शक्य आहे की आपण दूरच्या भविष्यात अशा टप्प्यावर पोहोचू ज्यावर अमेरिका इस्रायलवर पूर्वीच्या मार्गाने महत्त्वपूर्ण दबाव आणू शकेल. दबाव आणण्यात पॅलेस्टिनींची महत्त्वपूर्ण भूमिका लक्षात ठेवणे देखील खूप महत्त्वाचे आहे - काँग्रेसमध्ये किंवा पुरोगामी किंवा आंतरराष्ट्रीय स्तरावर पॅलेस्टिनींबद्दल वाढती सहानुभूती यामुळे दबाव येऊ शकत नाही.

इस्रायली कथा अशी आहे की ती दहशतवादाविरुद्ध लढत आहे. इस्रायली, अमेरिकन आणि युरोपियन युनियन या सर्वांनी हमासला दहशतवादी संघटना म्हणून घोषित केले आहे. तर, हमास प्रत्यक्षात मोठ्या पॅलेस्टिनी चळवळीला कमकुवत करत आहे की ती मजबूत करीत आहे?

एकेआर : पॅलेस्टिनी आवाज ऐकावे लागले तर पॅलेस्टिनींमधील आवाजांची विविधता ओळखायला हवी. सुरुवातीच्या काळात (पॅलेस्टिनी प्रतिकाराच्या) फतह आणि पीएफएलपी (पॉप्युलर फ्रंट फॉर द लिबरेशन ऑफ पॅलेस्टाईन) सह अनेक पॅलेस्टिनी संघटनांनी पॅलेस्टाईनचा मुद्दा आंतरराष्ट्रीय समुदायासमोर ठेवण्याचा आणि इस्रायली कब्जाचा प्रतिकार करण्याचा त्यांचा मार्ग म्हणून सशस्त्र संघर्ष स्वीकारला. पण त्यानंतर [पीएलओचे अध्यक्ष यासर] अराफात यांच्या नेतृत्वाखाली पीएलओ वाटाघाटीच्या टेबलावर आला, त्याने राजनैतिक मार्ग स्वीकारला. पहिला इतिफादा कमी-अधिक प्रमाणात अहिंसक होता. त्या संदर्भातच १९८७ मध्ये हमासचा उदय झाला. आणि हमास सशस्त्र प्रतिकाराचा भाग बनला.

हमासबद्दल बोलण्याचा संपूर्ण मुद्दा इतर पॅलेस्टिनी संस्थांपेक्षा खरोखर वेगळा आहे हे करणे चांगले नाही. कारण वेस्ट बँक पॅलेस्टिनी आणि गाझा पट्टीच्या पॅलेस्टिनींना वेगळे करण्याचा प्रयत्न आधीच झाला आहे. काही लोक तर तीन राज्यांबद्दल बोलत होते. यावेळी पॅलेस्टिनी अस्मितेचे मोठ्या स्वरूपात प्रतिपादन केले जात आहे. म्हणूनच, फतह आणि हमास यांच्यातील विविध पॅलेस्टिनी संघटनांमधील वैचारिक विभाजनाकडे मी अशा प्रकारे पाहणार आहे, जे व्यवसायाच्या अत्यंत गंभीर स्थितीत काय करावे याचा एक भाग म्हणून समोर येते. त्यांना कोणत्या प्रकारची रणनीती स्वीकारावी लागेल किंवा पॅलेस्टिनींना कोणत्या प्रकारची विचारसरणी पाळावी लागेल हे त्यांच्यावर अवलंबून आहे. परंतु पॅलेस्टिनींना विभाजित म्हणून पाहण्याची ही संपूर्ण कथा... त्यांच्यात मतभेद असू शकतात, पण पॅलेस्टाईनला मुक्त करण्याच्या मूलभूत प्रश्नावर, स्वतंत्र पॅलेस्टिनी राज्याचा प्रश्न, पॅलेस्टिनी एकसंध आहेत आणि पॅलेस्टाईनच्या प्रश्नाचा हाच गाभा आहे, असे मला वाटते.

सर्वोच्च न्यायालयाने सरकारला गोपनीयतेबद्दल सावध केले होते

'डी-एन्क्रिप्शन, जर सहज उपलब्ध असेल, तर गोपनीयतेच्या मूलभूत अधिकाराचा पराभव करू शकते'

कृष्णदास राजगोपाल नवी दिल्ली

२०१९ च्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशात सरकारने आपल्या नवीन माहिती तंत्रज्ञान (आयटी) नियमांचे समर्थन करण्यासाठी वापरले आहे, जे एन्क्रिप्टेड सोशल मीडिया मेसेजिंग प्लॅटफॉर्मना त्यांच्या वापरकर्त्यांची ओळख उघड करण्यास भाग पाडते, तसेच केंद्राला वैयक्तिक गोपनीयतेवर आक्रमण करण्यासारखे काहीही करण्यापासून सावध करते.

२४ सप्टेंबर २०१९ रोजी फेसबुकने दाखल केलेल्या याचिकेवर सुनावणी करताना सर्वोच्च न्यायालयाने सोशल मीडियाचा गुन्हा केल्याबद्दल वापर केल्याबद्दल तीव्र चिंता व्यक्त केली. त्यात म्हटले आहे की हे माध्यम पोर्नोग्राफीचे स्रोत बनले आहे. पेडोफिल्सने सोशल मीडियाचा "मोठ्या प्रमाणात" वापर केला. गुन्हेगारांनी शस्त्रास्त्रे, ड्रग्स आणि प्रतिबंधित वस्तू चालवण्यासाठी त्याचा गैरफायदा घेतला. या आभासी व्यासपीठांद्वारे द्वेष आणि हिंसा सामायिक केली गेली आणि पसरली गेली. न्यायालयाला असेही वाटले होते की सोशल मीडियावरील काही संदेश राष्ट्रीय सार्वभौमत्वाला धोका देखील देऊ शकतात.

याच संदर्भात न्यायालयाने सरकारला एंड-टू-एंड एन्क्रिप्शन तंत्रज्ञानासह "महत्त्वपूर्ण" सोशल मीडिया मध्यस्थांकडून संदेशांच्या पहिल्या प्रवर्तकांची माहिती मिळविण्याची परवानगी देण्यासाठी "योग्य प्रकारे तयार केलेली राजवट" मागवली होती. न्यायालयानेही संयम बाळगला होता. त्यात असा इशारा देण्यात आला होता की, "जर सहज उपलब्ध असेल तर डी-एन्क्रिप्शन गोपनीयतेच्या मूलभूत अधिकाराचा पराभव करू शकते".

न्यायालयाने स्पष्ट केले होते की सरकारने "व्यक्तीच्या गोपनीयतेवर आक्रमण केले नाही याची खात्री केली पाहिजे". या आदेशात असेही अधोरेखित करण्यात आले होते की ट्रेसेबिलिटी "विशिष्ट परिस्थिती" पुरती मर्यादित असावी.

परंतु व्हॉट्सअॅपला नवीन नियमांनुसार ट्रेसेबिलिटी "असंगत" वाटते. त्याच्या प्रत्येक वापरकर्त्याच्या गोपनीयतेशी तडजोड केली जाईल कारण कोणता संदेश सरकारच्या ट्रेसिंग ऑर्डरच्या अधीन असेल याचा अंदाज लावण्याचा कोणताही मार्ग नव्हता.

'चिलिंग इफेक्ट'

दिल्ली उच्च न्यायालयासमोर केलेल्या याचिकेत सोशल मीडिया जायंटने म्हटले आहे की, "प्रत्येक संदेशाचा पहिला प्रवर्तक ओळखण्याची, कायमची सरकारपर्यंत सेवा देण्याची क्षमता निर्माण करावी लागेल". याचा अर्थ कायदेशीर वापरकर्ते आणि त्यांचे संदेशदेखील पाहण्यात येतील. त्याचा परिणाम मुक्त भाषणावर थंडावणारा असेल.

"समानुपातिकतेच्या चाचणीची अत्यावश्यक भूमिका म्हणजे न्यायालयाला हे ठरवण्यास सक्षम करणे की मूलभूत अधिकार [वैयक्तिक स्वातंत्र्य/गोपनीयतेच्या] हस्तक्षेपात वैधानिक उपाय अप्रमाणित आहे की नाही... हे निश्चित करताना, कायद्याच्या उद्देशाशी सुसंगत कमी हस्तक्षेप करणारा उपाय स्वीकारला जाऊ शकला असता का आणि मूलभूत अधिकारावर अतिक्रमणाचा परिणाम जो फायदा होण्याची शक्यता आहे त्याफायद्यापेक्षा अप्रमाणित आहे का, याचा विचार न्यायालयाला करावा लागेल," असे सर्वोच्च न्यायालयाने पुन्हा पुन्हा प्रकरणात म्हटले होते. इंटरनेट स्वातंत्र्यावरील अनुराधा भसीन प्रकरणात या तत्त्वाचा पुनरुच्चार करण्यात आला.

याशिवाय, २०२१ चे नियम हा माहिती तंत्रज्ञान कायदांतर्गत एक दुय्यम कायदा आहे. या कायद्यासाठी किंवा इतर कोणत्याही कायद्यानुसार, विशेषतः संदेशाच्या पहिल्या प्रवर्तकाची ओळख उघड करण्यासाठी एंड-टू-एंड एन्क्रिप्शनचा वापर करून सोशल मीडिया मध्यस्थांची आवश्यकता नाही. तथापि, या प्रकरणात, अधीनस्थ कायद्याने मूळ हेतू आणि पालक कायद्याच्या सीमांवर मात केली आहे.